

Universitatea „Babeş-Bolyai” din Cluj-Napoca
Facultatea de Teologie Ortodoxă
Şcoala doctorală „Isidor Todoran”

**PERSONALITATEA DUHOVNICEASCĂ A
PĂRINTELUI VASILE VASILACHE.**
Coordonate biografice și perspective spirituale

REZUMAT

Îndrumător:
Prof. univ. dr. Ioan (ÎPS Andrei) ANDREICUȚ

Candidat:
Pr. drd. Robert Anton KOVACS

Cluj-Napoca
2024

CUPRINS

Introducere	Error! Bookmark not defined.
I. Argumentarea temei	Error! Bookmark not defined.
II. Stadiul cercetării.....	Error! Bookmark not defined.
III. Necesitatea, noutatea și limitele cercetării	Error! Bookmark not defined.
IV. Metodologia cercetării și structura lucrării	Error! Bookmark not defined.
I. România, un vis devenit realitate	Error! Bookmark not defined.
I.1. Situația socio-politică și bisericească de la începutul secolului al XX-lea	Error! Bookmark not defined.
I.2. Familia-mica Biserică. Viața clerului de mir și a familiilor lor .	Error! Bookmark not defined.
I.3. Familia Protoiereului Gheorghe	Error! Bookmark not defined.
I.4. Vutcani, leagănul copilăriei.....	Error! Bookmark not defined.
I.5. Educația	Error! Bookmark not defined.
I.6. Căsătorie sau monahism? Despre cele două feluri de viețuire în creștinism	Error! Bookmark not defined.
I.7. Personalitatea marelui Mitropolit Nicodim. Influențe duhovnicești .	Error! Bookmark not defined.
I.8. În ascultarea părintelui duhovnicesc	Error! Bookmark not defined.
II. Maturitatea. De la Iași la București	Error! Bookmark not defined.
II.1. Contextualizarea perioadei.....	Error! Bookmark not defined.
II.2. Predicator al Catedralei Patriarhale.....	Error! Bookmark not defined.
II.3. Stareț al Mănăstirii Antim.....	Error! Bookmark not defined.
II.4. Părinte al multora	Error! Bookmark not defined.
II.5. Acțiuni edilitare.....	Error! Bookmark not defined.
II.6. Nașterea mișcării de revigorare spirituală „Rugul Aprins”	Error! Bookmark not defined.
III. Asociația <i>Rugul Aprins</i>	Error! Bookmark not defined.
III.1. Dificultatea începutului: o răscruce	Error! Bookmark not defined.
III.2. „Momentul Cernăuți” – „preistorie” a „Rugului Aprins”.....	Error! Bookmark not defined.
III.2.1. „ <i>Cele șapte zile de priveghere la Cernăuți: 1 – 7 august 1943</i> ”	Error! Bookmark not defined.
III.2.2. <i>Rolul Mitropolitului cărturar Tit Simedrea</i>	Error! Bookmark not defined.
III.3. Constituirea „Rugului Aprins”	Error! Bookmark not defined.
III.4. Perspective comparate	Error! Bookmark not defined.

IV. De la Antim la Pocrov..... Error! Bookmark not defined.

IV.1. Moartea Patriarhului Nicodim și contextul politic-bisericesc . **Error! Bookmark not defined.**

IV.2. În căutarea liniștii pierdute ..... **Error! Bookmark not defined.**

IV.3. Exilul în propria țară..... **Error! Bookmark not defined.**

IV.4. Egumen al Schitului Pocrov, Neamț ..... **Error! Bookmark not defined.**

V. Arestarea părintelui Vasile Vasilache ..... Error! Bookmark not defined.

V.1. Filajul ..... **Error! Bookmark not defined.**

V.2. Decretul 410 și consecințele lui asupra fraților Vasilache..... **Error! Bookmark not defined.**

V.3. Ancheta ..... **Error! Bookmark not defined.**

V.4. Procesul..... **Error! Bookmark not defined.**

V.5. Experiența gulagului românesc, mărturii și consemnări..... **Error! Bookmark not defined.**

V.6. Eliberarea din închisoare: 1964 ..... **Error! Bookmark not defined.**

V.6.1. „Fiul Omului nu are unde să-și plece capul” (Matei 8,20) .. **Error! Bookmark not defined.**

V.6.2. Chip de sfânt, Fratele Haralambie Vasilache ..... **Error! Bookmark not defined.**

VI. Din liniștea Bobârnei, misionar în forfota megalopolisului american

..... Error! Bookmark not defined.

VI.1. Reinsertia clericilor condamnați politic și curajul Episcopului Teofil Herineanu ..... **Error! Bookmark not defined.**

VI.2. Preot la Bobârna (1964-1969) ..... **Error! Bookmark not defined.**

VI.2.1. Activitate pastorală ..... **Error! Bookmark not defined.**

VI.2.2. Activitate edilitară ..... **Error! Bookmark not defined.**

VI.2.3. Activitate culturală ..... **Error! Bookmark not defined.**

VI.2.4. Plecarea, mărturii și evocări..... **Error! Bookmark not defined.**

VI.3. Repere de biografie duhovnicească pe tărâm American, 1969-2003 ..... **Error! Bookmark not defined.**

VI.4. Faptele credinței ..... **Error! Bookmark not defined.**

VI.5. Două mărturii, Bobârna și America..... **Error! Bookmark not defined.**

VII. Paternitate și filiație duhovnicească în opera Arhimandritului Vasile Vasilache..... Error! Bookmark not defined.

VII.1. Paternitatea duhovnicească în general ..... **Error! Bookmark not defined.**

VII.2. Paternitatea duhovnicească în viața părintelui Vasile. Influențe .. **Error! Bookmark not defined.**

VII.3. Repere ale filiației duhovnicești..... **Error! Bookmark not defined.**

VII.4. Preliminarii cu privire la opera părintelui Vasile	Error! Bookmark not defined.
VII.4.1. Cărți	Error! Bookmark not defined.
VII.4.2. Publicații scurte cu rol catehetic sau de popularizare	Error! Bookmark not defined.
VII.4.3. Articole și studii	Error! Bookmark not defined.
VII.4.4. Receptarea în epocă	Error! Bookmark not defined.
VII.4.5. Manuscrise	Error! Bookmark not defined.
Concluzii	Error! Bookmark not defined.
I. Concluzii finale	Error! Bookmark not defined.
II. Posibile direcții de cercetare	Error! Bookmark not defined.
Bibliografie	Error! Bookmark not defined.
Ediții ale Sfintei Scripturi	Error! Bookmark not defined.
Arhive	Error! Bookmark not defined.
Manuscrise	Error! Bookmark not defined.
Dicționare	Error! Bookmark not defined.
Cărți	Error! Bookmark not defined.
Studii și articole	Error! Bookmark not defined.
Resurse digitale.....	Error! Bookmark not defined.
Anexe	Error! Bookmark not defined.

În anul 2017, declarat de Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române „Anul comemorativ Justinian Patriarhul și al apărătorilor Ortodoxiei în timpul comunismului”, am realizat în cadrul postului de radio „Renașterea”, o serie de emisiuni dedicate mărturisitorilor din temnițele comuniste. În urma colaborării cu părintele Grigorie Benea, l-am descoperit pe părintele Vasile Vasilache și arhiva sa, care aștepta un cercetător. Lucrarea mea este prima teză de doctorat pe acest subiect, tocmai de aceea am avut în vedere și o abordare mai amplă a biografiei acestuia.

Demersul acesta l-am considerat mereu un „restituțio”, atât personal, față de părintele Vasile, cât mai ales față de familia preotului Gheorghe Vasilache, „pater familiae”, care pierduse pe front doi băieți, iar alți doi, Vasile și Haralambie, au suferit detenție politică, iar Haralambie a murit ca martir în închisoarea de la Gherla. Ca și cum nu era de ajuns, un alt fiu al familiei Vasilache a murit la scurt timp după eliberarea din lagărul comunist.

Primul obiectiv a fost trasat de îndrumător, Înaltpreasfințitul Părinte Andrei: să fie o lucrare academică. În sensul acesta, cercetarea are la bază sute de documente de arhivă, manuscrise, memorii și articole de specialitate, care pot fi urmărite în aparatul critic și la final, în bibliografie.

Consider oportună această cercetare și întregirea biografiei duhovnicești a părintelui Vasile și doresc să ofer un context memoriilor, pe care să le înțelegem cu această detașare academică și temporală. Poate opera acestuia nu a fost republicată în România și pentru că este nevoie de o sedimentare a timpului și a faptelor, mai ales că Vasile Vasilache a fost binecuvântat de Dumnezeu cu viață lungă și sănătate.

De asemenea, consider că, unui monah asumat ca Vasile Vasilache, i se cuvine o așezare a acestor contexte de viață și operă într-o biografie duhovnicească mai amplă, care să delimiteze două etape principale din viața sa: etapa formativă, în umbra părintelui duhovnicesc și cea de sedimentare și misiune, de după anul 1964. Poate chiar din perioada carcerală, pe care o văd ca un lectorat al părintelui, în interiorul unor ziduri vremelnice, sau în așa numita „universitate” a Gherlei sau a lagărelor de muncă forțată.

Așadar, obiectivul principal este de a aborda această biografie din perspectivă duhovnicească, rămânând fidel surselor istorice și materialelor de arhivă.

Noutatea pe care o va aduce această lucrare este însăși analiza acestor surse și materiale dintr-o perspectivă, sau într-o cheie duhovnicească, ce ține de domeniul teologiei. Asta nu înseamnă că abordările istorice întreprinse până acum nu au valoare, ci mai degrabă, puse împreună, oferă o nouă perspectivă, așa cum se cuvine unei astfel de personalități duhovnicești.

Când spun personalitate duhovnicească, mă gândesc, mai ales, la impactul pe care am remarcat că acesta l-a avut asupra comunităților pe care le-a păstorit și la memoria vie pe care i-au păstrat-o. În acest sens, voi da două exemple.

Primul este legat de Bobâlna, unde credincioșii parohiei au ridicat în anul 2004 o cruce memorială din marmură, în amintirea părintelui, iar cu ani înainte, l-au pictat în biserică.¹

Cel de-al doilea exemplu, în ordine cronologică, vine din America.

La 10 ani după trecerea la cele veșnice, ucenicii părintelui, cu binecuvântarea Înaltpreasfințitului Părinte Arhiepiscop și Mitropolit Nicolae, au mutat osemintele părintelui Vasile într-un mormânt nou, de marmură, la Mănăstirea „Sfântul Dimitrie cel Nou”, din Mount Hope, New York, care este, în mare parte (a lăsat mănăstirii prin testament 180 mii \$), ctitoria părintelui.

Demersurile acestea, petrecute la ani distanță după plecarea la cele veșnice a părintelui Vasile, din punctul meu de vedere, ne conturează legătura duhovnicească ce trece dincolo de moarte, pentru ucenic și părintele duhovnicesc. Aceasta este una din temele principale ce se va regăsi pe parcursul lucrării, paternitatea și filiația duhovnicească în viața subiectului.

Cât privește corpusul lucrării, se pot distinge trei zone mari, ordonate cronologic: etapa formării în cadrul familiei și în umbra părintelui duhovnicesc, declinul și perioada

---

¹ Detalii la: Dacian Dumitru Șanta, *Bobâlna-Înțeleșul zidurilor sfințite*, Studia Print, Cluj-Napoca, 2012.

carcerală și decantarea acestor experiențe, dublată de transformarea lor într-un adevărat combustibil duhovnicesc.

Viața părintelui Vasilache este viața României de după Primul Război Mondial. Este un om cât o epocă. Un om care a trecut prin mai multe regimuri politice, dar care le-a supraviețuit. Cum? Care a fost catalizatorul acestei energii?

Cum a rezistat teafăr în acest calvar al suferințelor prin care a trecut în cei cinci ani de detenție politică? Sunt doar câteva din întrebările pe care mi le-am pus atunci când am început lectura acestor memorii și la care am încercat să dau un răspuns prin această cercetare doctorală.

Astfel, prima preocupare a fost să putem stabili dacă părintele Vasile Vasilache a fost o personalitate duhovnicească. Ce înseamnă personalitate duhovnicească? Cum s-a manifestat și care sunt dovezile? Dar cum ajunge acest om o personalitate duhovnicească?

Pentru a putea urmări această devenire etapizată, lucrarea am împărțit-o în șapte capitole de sine stătătoare, care tratează, pe larg, aspecte din viața și formarea părintelui Vasile.

Primul capitol, „România, un vis devenit realitate” evocă marile prefaceri și frământări din interiorul țării, după Primul Război Mondial. În cuprinsul lui, am prezentat viața familiilor clericale, în special a familiei Vasilache. Vutcani, leagănul copilăriei, a constituit mereu un reper în viața tuturor copiilor rezultați din familia preotului Gheorghe și a soției sale, Aglaia. Chiar și astăzi, casa a rămas în patrimoniul material al familiei, fiind îngrijită de unul dintre nepoți.

Tot aici, am prezentat zbuciumul interior al părintelui Vasile. Căsătorit pentru o scurtă perioadă de vreme, acesta este luat sub aripa protectoare de Mitropolitul Moldovei, Nicodim, fostul său profesor de la Seminarul Teologic din Huși, cu care dezvoltase deja o legătură de paternitate duhovnicească. Evenimentul major din viața tânărului ucenic este călugăria de la Mănăstirea Neamț, unde-și avea metania și maestrul său spiritual, eveniment petrecut pe 6 septembrie 1936.

Următoarea etapă importantă este primirea preoției din mâinile chiriarhului, pe 14 septembrie 1936. De aici, biografia ucenicului se va împleti cu cea a maestrului, până la momentul trecerii la cele veșnice a celui din urmă. La Iași, îndeplinește ascultarea de director

al Mitropoliei Moldovei și Sucevei (martie 1935- noiembrie 1939),² șef de redacție la revista Mitropoliei Moldovei, slujitor la Biserica Trei Ierarhi (octombrie 1936), iar apoi predicator la Catedrala Mitropolitană din Iași.³ Tot în această perioadă și-a susținut doctoratul în Teologie, cu o teză despre „Predica în Evul Mediu”⁴, publicată în anul 1938.

Despre perioada maturității depline, am vorbit în cel de-al doilea capitol, intitulat „Maturitatea. De la Iași la București”. Nu voi face referire la datele prezentate în acest capitol, ci mă opresc la evenimentele care au marcată această relație de formare duhovnicească alături de maestrul său. Ales Patriarh, Nicodim Munteanu pleacă la București în 1939 cu ucenicul său.

Rând pe rând, Vasile Vasilache cunoaște între anii 1939-1944 aparatul administrativ patriarhal, fiind secretar personal al patriarhului, secretar general al Arhiepiscopiei Bucureștilor, redactor șef al Revistei Biserica Ortodoxă Română, membru al Comitetului de conducere al Institutului Biblic și predicatorul Catedralei Patriarhale. Acesta este scheletul pe care am construit cel de-al doilea capitol, oprindu-mă apoi la o altă perioadă importantă, adică stăreția la Mănăstirea Antim, din București, 1944-1948.

Sunt opt ani de viață plină de responsabilități, dar și plină de bucurii. La București se află mereu pe o pantă ascendentă, în care, Patriarhul Nicodim face mai multe încercări de-al vedea episcop, fie ca vicar al său, fie la Iași, dar să fie. Încercarea aceasta se lovește mereu de refuzul autorității comuniste.

De ce a existat acest refuz permanent? Pentru că, după momentul 23 august 1944 și mișcarea de sovietizare a țării, Patriarhul se străduiește să ducă o politică echilibrată, prin intermediul căreia să evite intrarea într-un conflict cu statul, dar acest lucru nu prea-i iese. Atitudinea rezervată și prudentă a Patriarhului Nicodim, regalist convins, a nemulțumit puterea politică, care, la rândul ei a răspuns prin diferite șicane și presiuni.

Situația tensionată și contextul politic-bisericesc sunt descrise de un cronicar al vremii, Dudu Velicu, de însemnările cărui m-am folosit și eu pentru a înțelege mișcările socio-politice și bisericești. Aici trebuie să fac o mențiune. Ducu Velicu fusese secretarul Patriarhului Miron Cristea, cu o viziune orientată spre vest, mai modern și cu o altă abordare, față de tradiționalismul abordat de Patriarhul Nicodim.

---

² Arhiva Mitropoliei Moldovei și Bucovinei, Fond Dosare personale, Vasile Vasilache, Alte mutații, luate din registrul control, dela partida PC Arhim. Dr. Vasile Vasilache, din M-rea Neamțu; Conform Ordinului Nr. 7470/1936 al Sf. Mitropolii a Moldovei.

³ Vasile Vasilachi, *Sub acoperământul veșniciei*, p. 17; Mircea Păcurariu, *Dicționarul teologilor români*; Mihail-Simion Săsăujan, *Mărturisitori ai Ortodoxiei în timpul regimului comunist. Studii și evocări*; Adrian Nicolae Petcu, *Dicționarul clericilor și mirenilor ortodocși români mărturisitori în detenția comunistă (1945-1964)*.

⁴ Vasile Vasilache, *Predica în Evul Mediu*.

În sensul acesta, la schimbarea Întâistătorului Bisericii Ortodoxe Române s-a schimbat și aparatul administrativ, iar Dudu Velicu a rămas fără loc de muncă. În însemnările sale zilnice, antipatia față de frații Vasilache este mai mult decât vizibilă. De aceea, informațiile personale pe care acesta le oferă trebuie privite cu multă grijă, pentru că nu pot fi confirmate.

Cu atât mai mult cu cât, relatările au un anumit format, specific altor destinatari, de genul „se spune despre”, „am aflat că”, „X-ulescu mi-a spus despre”, etc. Știm deja că, într-o anumită perioadă, acesta a lucrat pentru Serviciile de informații, așadar, însemnările lui trebuie privite cu grijă, ferindu-ne de a aduce acuzații unor oameni care nu se mai pot apăra.

Perioada maturității la Vasile Vasilache poartă această pecete a omului harnic de administrație, pus în slujba Cuvântului. O fericită întâlnire între muncă și rugăciune. Contactul cu „Rugul Aprins” îl transformă, la rândul lui într-un „rug aprins”, în sensul în care, la București, în plină perioadă de război, devine părinte al multora, așa cum am arătat în al patrulea subcapitol de la capitolul al doilea. Aici se ocupă de reorganizarea Mănăstirii Antim, participă la întrunirile asociației „Rugul Aprins”, se ocupă de renovarea locașului de cult și dezvoltă programe sociale pentru ajutorarea celor aflați în nevoie. Așadar întrunește calitățile unui părinte duhovnicesc, înainte de moartea părintelui său.

La finalul capitolului al doilea am introdus problema „Rugul Aprins”. Despre „Rugul Aprins” și membrii asociației s-a scris mult în ultimii ani, însă, prea puțin cu privire la implicațiile starețului Vasile Vasilache, cel care a fost gazda acestei mișcări duhovnicești. Astfel, textul scris de părintele Vasile cu privire la aceste întâlniri și modul de plămădire al Asociației, trebuie înțeles din viziunea starețului, a omului care avea responsabilitatea coordonării tuturor activităților din mănăstirea de care se îngrijea.

Acest subcapitol vine ca o introducere la capitolul al treilea, pe care l-am gândit ca pe o „preistorie” și descriere succintă a manifestărilor. Am considerat necesară această descriere, tocmai pentru că, în biografia duhovnicească a părintelui, experiența „Rugului Aprins” este una formatoare, cumulativă pentru personalitatea sa duhovnicească.

Capitolul al treilea se încheie cu un subcapitol numit „Perspective comparate”, prin intermediul căruia constat că, viziunea părintelui Vasile cu privire la apariția și funcționarea „Rugului Aprins” este una complementară celei general acceptate de cercetători. M-am folosit de dovezi din mărturiile celorlalți membri, dar și din opera părintelui, unde recunoaște meritul lui Sandu Tudor.

Am evidențiat, mai ales, declinul părintelui de la stăreția Mănăstiri Antim, în paralel cu interzicerea mișcării duhovnicești „Rugul Aprins” și plecarea fraților Vasilache din București, prizonieri de puterea comunistă, pentru care erau indezirabili.

Am încercat să înțeleg și atitudinea refractară față de Patriarhul Justinian, căruia îi atribuie această decădere, iar din lectura acestor texte și memorii, cred că, efectiv, nu mai puteau fi tolerați în Capitala țării de regimul comunist ateu, iar lucrul acesta se poate observa din evenimentele ce s-au succedat în viața lor. Dacă nu ar fi fost forțați să plece la acel moment, cel mai probabil, arestarea lor s-ar fi petrecut mult mai devreme, mai ales datorită valului masiv de arestări din anii 1948-1949, cunoscute în istorie pentru duritatea cu care s-a acționat.

Capitolul al patrulea prezintă peregrinările fraților Vasile și Haralambie, care, plecați din București, nu-și mai găseau un loc al lor. Momentul așezării la Schitul Pocrov este crucial pentru formarea unei perspective duhovnicești proprii. De acum, etapa formării în ascultare s-a încheiat și urmează cea a devenirii. Dacă perioada petrecută la Mănăstirea Antim are încă un rol formativ, la Pocrov, părintele Vasile devine o personalitate duhovnicească și creează în jurul schitului o obște funcțională, care atrage creștinii însetați de adevăr și duhovnicie ca un magnet.

Mișcarea aceasta duhovnicească nu scapă de ochiului vigilent al Securității și, în curând, cei doi frați vor fi urmăriți de Securitate. Pe numele lor se vor deschide dosare de urmărire, cu informatori din cercul de apropiați, care au fost constrânși să colaboreze. Putem spune că se fabrică toate dovezile care să susțină acuzațiile ce vor fi aduse în cadrul procesului sau în ancheta penală.

Despre ancheta penală și proces am vorbit în capitolul al cincilea. Am descris aici modalitatea de lucru a Securității, arătând cum s-a construit dosarul de anchetă penală, care au fost informatorii și ce au urmărit de la bun început prin construirea acestui dosar. Este evident astăzi că, frații Vasilache nu aveau o vină specială, nu săvârșeau fărădelegi, așa cum este și cazul altor preoți arestați sau al celorlalți membri ai „Rugului Aprins”, condamnați înaintea lor.

În creionarea experienței carcerale, m-am folosit de memoriile părintelui Vasile și alte documente de arhivă. Menționez că aceste însemnări cu conținut memorial nu au fost scrise imediat după eliberarea din închisoare, ci la mai mulți ani distanță, când se afla deja la adăpost, în America.

Era imposibil să dețină un astfel de material, din moment ce fusese obligat la eliberare să semneze că nu va divulga informații cu privire la perioada carcerală. Aici este și cheia

înțelegerii lipsei părintelui Vasile din peisajul teologic românesc după 1969, când pleacă în America.

Până în 1990, părintele Vasile nu a mai călcat în România, ceea ce poate fi ușor de înțeles, mai ales prin prisma memoriilor sale publicate în anii 80 în America.

La Penitenciarul Gherla, în 1962, moare fratele său, arhimandritul Haralambie, un om duhovnicesc cu chip paterical, care suferise foarte mult în perioada detenției. Personalitatea patericală a acestuia este descrisă de părintele Nicolae Steinhardt în „Jurnalul fericirii”.

Tot aici am dedicat un subcapitol părintelui Haralambie Vasilache, întrucât biografiile lor nu pot fi tratate separat. Acesta ajunge la Iași și la București prin implicarea fratelui său. La fel și la Pocrov. Nevinovat, are parte de un sfârșit martiric. Mi-a lăsat o profundă impresie duhovnicească lectura operei sale, reconstituită în volumul „Altarul spiritualității românești”, republicată într-o formă ușor diferită de original, la editura Eikon din București.

Capitolul al cincilea se încheie cu peregrinările părintelui Vasile după eliberarea din Penitenciarul Gherla. Aceste trăiri, cumulate cu pierderea fratelui său, au pus o presiune foarte mare asupra sa. Ne găsim exact în situația descrisă de Mântuitorul Iisus Hristos când spune: „Fiul Omului nu are unde să-și plece capul”, (Matei 8,20). O situație dificilă, din care a ieșit cu ajutorul Episcopului Teofil Herineanu al Clujului.

„Doar Episcopul Teofil era bunul Samaritean, m-a primit în eparhia sa, mi-a dat o parohie și a avut grijă de mine. Și astfel am devenit preot în Bobâlna, unde a trăit fostul prim-ministru Alexandru Vaida-Voievod. Bobâlna a fost, de asemenea, localitatea natală a inspectorului de la Iași, pe care l-am întâlnit în închisoare înainte de a mă elibera. Numele lui era Zăpărțan. Adesea, venea să-și viziteze familia în Bobâlna”.⁵

În dosarul părintelui Vasile Vasilache, de la Arhiva Arhiepiscopiei Clujului, am găsit o declarație, prin care renunță la numirea de la Iași. Aceasta venise pe 27 octombrie 1964, pentru Parohia Poeni-Chilișeni, în timp ce, la Cluj, fusese deja numit pe 8 octombrie. Totuși, menționez doar nota evidențiată de părintele în finalul declarației: „Țin să menționez, că la 6 Octombrie 1964, Cancelaria Mitropoliei Moldovei mi-a restituit actele, refuzând numirea.”⁶

Întrucât lucrarea este constituită pe un fir cronologic, capitolul al șaselea l-am gândit ca o trecere prin două elemente importante din biografia sa duhovnicească: misiunea slujirii ca paroh la Bobâlna și emigrarea în America.

La Bobâlna, Vasile Vasilache a renăscut. Traumele acumulate de la plecarea din stăreția Antimului și până la eliberarea din închisoare au fost preschimbate într-o vigoare

---

⁵ Vasile Vasilache, *În temniță cu Iisus Hristos*, p. 75.

⁶ Arhiva Arhiepiscopiei Clujului, Fond Fișe și Fond Dosare preoți, Dosar Arhim. Dr. Vasile Vasilache, Declarație datată 30 octombrie 1964, FN.

misionară extraordinară, având ca și catalizator rugăciunea și traducerea Sfintei Scripturi. La Bobâlna încheie, în 1968 traducerea Bibliei, o lucrare de peste zece ani, un șantier scripturistic imens, care, din păcate, zace și astăzi în Biblioteca Academiei Române.

În această perioadă, Vasile Vasilache are parte de vizita unor lucrători ai Securității. Ba mai mult îi fusese deschis un nou dosar de urmărire, sub numele de cod „Verdi”. Astfel, este ușor de înțeles momentul plecării, fiind probabil una dintre singurele soluții pentru a ieși din vizorul organului opresiv.

Binefăcătorul său fusese Arhiepiscopul Victorin, din America, pe care, la rândul său îl făcuse scăpat din mâine opresorului cu ani în urmă, când l-a trimis la Locurile Sfinte ca slujitor. Una dintre trăsăturile personalității părintelui Vasile este recunoștința.

Omul acesta a știut să-și prețuiască binefăcătorii și să-i răsplătească prin hărnicia și solidaritatea sa. Astfel, în America, Vasile Vasilache face ceea ce știe el mai bine, slujește și predică. Trece prin diferite parohii, iar în urma lui rămân dovezi ale hărniciei sale, atât din perspectivă pastorală cât și edilitară: case parohiale, biserici, manastiri și editură.

Pentru Arhiepiscopia Misionară din America și pentru Arhiepiscopul Victorin, Vasile Vasilache a fost un om providențial. În slujba instituției și-a pus întreaga viață. Cea mai de seamă moștenire a părintelui din această etapă este Parohia „Sfântul Nicolae”, din New York, la care a slujit din 1984 și Mănăstirea „Sfântul Dimitrie”, din Mount Hope, New York, al cărei ctitor este.

La New York, părintele Vasile este o personalitate duhovnicească. Monah de vocație, părintele a căutat să imprime marea metropolă cu duhul ortodoxiei românești, fiind chiar acuzat la un moment dat că prea ține la ortodoxia românească. Și nu doar atât, s-a preocupat de rezidirea Bisericii „Sfântul Spiridon Vechi”, din București, pentru care a donat personal 12 000\$. Ba mai mult, în arhiva părintelui am identificat și o corespondență cu părintele Petroniu Tănase, starețul Schitului Prodromu, din Sfântul Munte Athos, care-i ceruse ajutorul pentru rezidirea așezământului. Cu multă generozitate, Vasile Vasilache se implică și în acest demers.

Ultimul capitol reconstituie sau adună caracterul personalității duhovnicești a părintelui Vasile. Astfel, în preliminariile capitolului al șaptelea am făcut o introducere în zona paternității și filiației duhovnicești, subliniind rolul important al părintelui, avvei sau starețului, în tradiția Răsăriteană. În sensul acesta, m-am folosit de apoftegmele părinților din pustia Egipteană și de bibliografia de specialitate, pentru a stabili câteva repere cu privire la relația părinte duhovnicesc-ucenic.

Am identificat aici îndatoririle părintelui, dar și ale ucenicului, ca mai apoi să le aplic în activitatea părintelui Vasile. Astfel, am putut sesiza că, în ceea ce privește momentul întâlnirii cu maestrul spiritual, la Vasilache putem identifica acest moment zero drept perioada studiilor seminariale.

La rândul său, Vasile Vasilache devine o personalitate duhovnicească, părinte al propriilor săi ucenici. Cum verificăm acest fapt? Prin modul de manifestare al ucenicilor, atât în timpul vieții cât și după moarte. Mă refer acum la câteva evenimente, pe baza cărora mi-am argumentat și documentat această reconstrucție a personalității.

Întâi de toate, trebuie verificat dacă părintele Vasile și-a iubit ucenicii. Manifestarea acestui sentiment o desprindem din însemnările sale, unde autorul își gratulează oamenii apropiați, subliniind calitățile lor duhovnicești. Apoi, prin prisma aplecării spre rugăciune, acesta era mereu în biserică, unde îndemna și pe ceilalți să se roage pentru vreo încercare sau un necaz al unui frate din comunitatea liturgică.

Pe de altă parte, caritatea este dovada cea mai amplă a praxisului iubirii creștine. Nu a adunat nimic pentru sine, ci a dăruit totul Bisericii lui Hristos. Trăia modest într-o cămăruță situată în spatele altarului bisericii „Sfântul Nicolae”, din New York. Avea un pat simplu, o masă, scaun și ustensile de scris. Camera nu avea nici măcar lumină directă de la soare. Aici a putut fi găsit din 1984 până în 2003, când a trecut la cele veșnice.

Acum, în ceea ce privește influența asupra ucenicilor săi și calitatea sa de părinte duhovnicesc, este suficient să amintim faptul că, după moartea sa, părintele a fost înmormântat în Cimitirul „St. Michael”, din New York, întrucât nu era gata încă Mănăstirea „Sfântul Dimitrie”. Ulterior, în anul 2006, ucenicii amenajează o cameră memorială la mănăstire, unde sunt expuse cărțile și puținele obiecte personale ale părintelui, iar în 2013, rămășițele sale pământești sunt mutate într-un mormânt nou, din marmură, la mănăstire, în cadrul unei ample ceremonii, la care au slujit ambii Ierarhi ai Arhiepiscopiei. Aici, ctitorul se află în ctitoria sa, părintele lăsând prin testament peste 180 000 \$ pentru construcția bisericii și organizarea mănăstirii.

Dragostea față de Biserica Ortodoxă Română a transmis-o și credincioșilor săi, cu care a devenit ctitor al unor obiective importante de pe harta Ortodoxiei românești. Cel mai important rămâne Mănăstirea „Sfântul Dimitrie”, din New York, prin intermediul căreia, părintele rămâne viu în viața Bisericii românești din America.

Din perspectivă academică, am încercat și sper că am reușit să refac portretul duhovnicesc al părintelui Vasile, arhimandrit și doctor în teologie, o personalitate duhovnicească marcantă a unei epoci întregi, dominat de dragostea față de Dumnezeu, de

Biserică și de om. Demersul acesta include și prezentarea operei sale, întrucât opera însăși prezintă autorul. Aceasta nu putea lipsi, mai ales pentru că opera deschide posibile direcții de cercetare.